ԻՍ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5603 — ՅՈՒՆԻՍ 28 / 11 ՅՈՒԼԻՍ 1904 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 27 ՐԷՊԻԼ ԱԼԸՐ 1322 — ԻՍ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5603

در علیه‌ده غلطه ده ﴿ آره‌وك ﴾ غزته‌سی اداره‌خانه‌سنده

Նամակ կամ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանցօ փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱՋԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ
» » » »	վեցամեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Տր.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով։
Ֆեղեակաց Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերադրի

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ. 20

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Զի կայ սուէ միջոց մը որ հասարակութեան մը մտաւորական ու բարոյական նկարագիրը որոշելու այնքան ծառայէ որքան նոյն հասարակութեան մամուլը, որ հակառակ իր ներքին որոշ ուղղութեան, պարտաւոր է թէ աշխատակիցներուն, պատահական թղթակիցներուն, վերջապէս ընթերցող հասարակութեան զգալակերպը եւ խորհելակերպը իր ընդհանուր դիտերուն մէջ ցոլացնել արագաբար։

Արդ, եթէ վարկեան մը մերկանանք ամէն անձնական կիրքէ եւ նախապաշարումէ, չատ դիւրաւ կը համոզուինք որ մեր թերթերը ծայրէ ի ծայր այս կամ այն ազգային հասատաութեանց, թաղական կամ կրթական պայմանէութեանց, գրական ձեռնարկներու եւ նոյն իսկ անհատական գործունէութեանց քննադատութեան հաւաքոյթն են, ուր նախանձ եւ ագիտութեան սկզբնական մեղքը գէթ վայելուչ ասացուածքներու եւ քաղաքավարական ոճի մը առուելութեամբ իսկ չարդարանար։

Մեր քննադատելու ոճնչանքը, որ հիւանդագին թափով մը կ'արտայայտուի, կը գէլ կ'անցնի յաճախ մոլեգնութեան սահմանները ուր խիղճ, արդարութիւն եւ այլ կարգի ամէն բարի զգացում եւ նրկատում իրենց գոյութեան իրաւունքն իսկ զրկուած են։

Քննադատական ոգին ալ, երբ մանաւանդ իր օրինական սահմաններուն մէջ կը գործէ, իր բարեբեր դերը ունի. բայց երբ անիկա մոլութիւն մը կը դառնայ եւ անձնական չահեր ու կիրքեր յաղթելու, հանրային եւ անհատական գործունէութիւններ վարկաբեկ ընելու եւ բանդիպի ու բանի չհանողի անոպական խեղկատակութեանց գործիք կը հանդիսանայ, իրեն հակադարձը եղող մոլութենէն, չոգբորթութենէն չատ աւելի զգրելի եւ վնասակար ազէտ մը կը ներկայացնէ։

Շողբորթութիւնը որ ինքն ալ մեծ ոգեներու դէռ կը բռնայ, կարծես այնքան ագեղ մոլութիւն մը չէ արդարեւ որքան անարդար քննադատութիւնը որ ապերախտութեան, մոռացութեան եւ ուրացութեան քսմնելի եւ ճնճռան եռանդին վրայ կը զեռեղէ իր պիգալի եփոցը։ ուր օրն ի բուն մէկ ջրով, զոպբութեան աղատատ ջրով, կը լուացուին նաեւ մաքուր եւ անարատ լոթեր, որոնք ո եւ է կերպով կամ լաւ եւս աղտոտներու հպումէն, մասամբ կորսնցուցած կրնան ըլլալ իրենց անաղարտ ներմակութիւնը։

Մեր քննադատելու, չարախօսելու եւ բամբասելու անհարկի եռանդին մէջ, գէթ չար լեզու լուացարարներու չափ իսկ ուշիմութիւն եւ խիղճ չունինք, այս եւ այն կերպով մասնակի եղծուած սպիտակութիւնները ի բնէ աղատ եւ անմաքրելի չարերու յատուկ անօթներու մէջ ի տես ամէնուն լուալ չփծածելու համար։

Եւ ամէ՛ն, մաքուրը եւ անբիծը ամէնէն մաքուրներուն, որ կրնայ վնասն ըլալ որ իր սպիտակաթոյր ներմակութենէն բան մը չպիտի կորսնցնէ ինքն ալ եթէ ոչ իր ոչքին գոնէ յոյս ուրիշներուն որոնք միշտ ադտ ու մրագոյն ակնոցով մը կ'ուզեն դիտել ասոր կամ անոր արարքը։ հոգ չէ թէ իրենք լուացարան բան մը չպիտի կրնային կամ լաւ եւս չպիտի ուզեին ընել եթէ քննադատուողին տեղն ըլլային։

Ահա այս կերպով է որ Պաղտոյը զՊաւղոսը կը բամբասէ եւ Պաւղոսը զՊողոսը, ամբողջ հայ լրագրութիւնը չարակամ քննադատութեանց եւ քննախնդիր ակնարկութեանց թատերաբեմի մը վերածելով։

Բայց այդ երեւոյթը չատ ագեղ երեւոյթ մըն է։ Անիկա բարոյական ինկած նկարագիր մը եւ միանգամայն մտաւորական ճգնիմ մակարդակ մը ցոյց կուտայ, զի ակներեւ բարեմասնութիւնները անտեսելով և երկրորդական պակասութիւնները մասնաւոր ընելով այս կամ այն անհատը վարկաբեկ ընելու հիգերը իրար կը չեզոքացնեն փոխադարձաբար եւ արդիւնքը կ'ըլլայ ագեղ բարքերու ցուցադրութիւն մը եւ ուրիշ ոչինչ։

Իսկ եթէ կը փափաքինք իրական օգտակարութիւն մը ունենալ՝ անանձնական չարաբարութենէ խուսափելով հանդերձ մեր բարեկամներուն հանդէպ, չանիրաւել նոյն իսկ մեր հակառակորդներուն, անոնց ինչ ինչ բարեմասնութիւնները ուրանալով, եւ մեր արդար քննադատութեանց մէջ, չմոռնալ բնաւ մատուցուած ծառայութիւնները ինչպէս նաեւ արդարութեան, պատշաճութեան եւ քաղաքավարութեան օրէնքները որոնց տիրապետութիւնը հասարակաց օգտակար է քննադատողին ինչպէս նաեւ քննադատուողին համար։

Զ. Ե.

ՏԽՈՒՐ ՀԱՐԿ ՄԸ

Մասիս լրագրոյ արտօնատէր կարապետ էֆ. Իւթիւճեանի մահը գուժելու տխուր հարկին առնելս կը գանուիմ անակնկալօրէն։ Անողոք հիւանդութիւն մը հաղիւ երեք չաբաթ առաջ անկողին ձգած էր նահապետը հայ լրագրպետներուն որ երբէկ իրիկուն՝ մթնշաղին, ուանդեց իր հոգին։

Թէեւ մարմնով վաղուց հետէ տկար բայց մտքով առողջ, Իւթիւճեան էֆ.ն, հակառակ իր ութսունը մէկ տարիներու բեռան եւ յոգնութեանց, մինչեւ իր հիւանդութեան վերջին օրերը չկորսնցուց ո՛չ իր սուր յիշողութիւնը եւ ո՛չ իր կորովի դատողութիւնը։ Բայց լրագրութեան եւ գրականութեան մասին իր կարծիքները, իր տեսութիւնները մտերմական չրջանակներու մէջ միայն կ'արտայայտէր վերջին տարիներս, թաղած ըլլալով գրիչը զոր հազուադէպ կերպով չարժեց 1900էն վեր իբրեւ գրական չաբաթաթերթ հրատարակուող իր թերթին մէջ, որուն վրայ կը գուրգուրար միշտ։

Իւթիւճեան էֆ.ն իր հոն կը թաղուլրագրագիր, գրողի եւ թարգմանողի բազմամեայ գործունէութենէ մը զատ, անմոռանալի ծառայութիւններ զորս մատուցած է մեր արդի աշխարհիկ լեզուին մաքրութեանն ու կանոնաւորմանը։ Եւ ասանցմէ զատ, իր արդիւնաւոր մասնակցութիւնը Պարիզաբարոյի ժողովներուն, մասնաւորապէս ուսումնական եւ կրթական ճիւղին մէջ։ Իր երիտասարդ հասակին Բարիզ գացած եւ ուսմունքը հոն կատարելագործած, վերադարձին՝ ուսուցիչ եւ լեռոյ հրապարակագիր, Մասիսի աղբատիկ արտնատէրը իր կեանքի դար ժամանակ մասնակից եղած է մեր հանրային կեանքին, թէ՛ իր գրչովը եւ վարած թերթովը, եւ թէ՛ իր անձնական յարաբերութիւնները եկեղեցական եւ աշխարհական նշանաւոր անձնաւորութեանց հետ։ Այնպէս որ կենդանի ժամանակագրութիւն մըն էր հին անցքերու եւ մօտէն ծանօթ մը անհետացած դէմքերու, զորս գիտէր պատմել ու նկարագրել իր սրամիտ ու յանկուցիչ ոճովը։

Եւ ամէն անգամ որ հին ծանօթ դէմք կ'անհետանար մեր հասարակէն, մանաւանդ վերջին տարիներս, տեսակ մը խորութեամբ ու մելancholութեամբ էր որ կը պլպտէր իր լիշատակները, երբ մեռնողին վրայ կը խօսակցէինք իրեն հետ զգալով թէ իր ժամանակակիցները կը պակսէին հետզհետէ։ Ու օր մը՝ ալ ըստ դառն չեչտով մը. «Ես միայն մնացի հիներէն»։

Իր մահուան տխուր ապատութեան տակ, — ուսկից խորապէս զղջալու մեկէ աւելի պատճառներ ունի այս տողերը գրողը՝ որուն վստահած էր Իւթիւճեան էֆ. Մասիսին խմբագրութիւնը չորսուկէս տարի է վեր—, անկարող կը զգամ ինքզինքս՝ այս վարկեանիս գրի առնելու իր կենսագրութիւնը որ հանդարտ մտքի եւ լայն ժամանակի կը կարօտի։ Ուսումնասիրող գրիչներ, բանասէրներ անշուշտ պիտի ընծայեն այդ արժանաւոր մեծարանքը հանգուցեալին լիշատակին։

Իմ մասիս, ցաւի ու յարգանքի հրապարակային արտայայտութիւնս կ'ամփոփեմ առայժմ այս քանի մը տողերուն մէջ, որոնք դժբաղդաբար իր մահը գուժելու միայն կը ծառայեն, բայց անոնց որ կը ճանչնային ու կը յարգէին կարապետ էֆ. Իւթիւճեանը եւ մասնաւորապէս Մասիսի բարեկամ եւ համակիր գրաբարներուն ու բոլոր ընթերցողներուն։

28 յունիս 1904, Բէրա Տ. Ա.

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կեդրոնական վարժարանի այս տարուան հրապարակային քննութիւններուն մէջ, երեւան եկաւ յայտնութիւն մը, որ ամէն կերպով ուրախացուցիչ է, աշխարհարի դատին ի նպաստ մասնաւորապէս եւ հայ մատենագրութեան պատմութեան մեր վարժարաններուն մէջ տրուած մղումին տեսակէտով ընդհանրապէս։

Գրաբարի ուսուցման եւ հին մատենագրութեան պատմութեան մշակումէն եւ՝—զոր Կեդրոնականի մէջ արդիւնաւորապէս կը վարէ գրաբարի հմուտ ուսուցիչ մը, — աշխարհարի մատենագրութեան պատմութեան մը դասընթացքէ, ա՛յն տեսակ ձեռնարկ մըն է, որ վեր է ամէն գնահատութենէ։

Իրաւութիւն է որ, այն թուականներէն, երբ գրաբարը սկսած էր կորսնցնել ասիճան մը իր եռանդուն մշակները, եւ աշխարհաբարով գրելը սկսած է զբաղեցնել միաքը ասենին գրողներուն, այ՛նչափ առաջնորդ սէրով մը՝ որ աշխարհաբար գրել, աշխարհաբարը մշակել, բարձրագոյն գաղափարական մը եղած է գրողներէ շատերու համար, այդ թուականներէն գոյութիւն ունեցած է զուտ աշխարհաբար լեզուի մը ուրուագիծը։ Անիկա զանազան ժամանակամիջոցներու մէջ՝ ստացած է մէկ կամ միւս կերպ կատարելագործութիւն մը, եւ ձգած է հետքը իրական աշխարհաբարի մը գոյութեան, չատ կանուխ ժամանակներ։

Մշակման այս դաշտը, այն ասիճան սիրելի մատենագրութիւն մը եղած է գրողներէ շատերու ալ, որ անանցմէ ոմանք, բարձր ասիճանով առաջնորդած մտաւորութեամբ (intuition) մը գրած են աշխարհաբար մը, որ պզտիկ որբագրութիւններ կրելով պիտի հաւատարէր այսօրուան մեր աշխարհաբարին։

Անուններու մէջ մտնել՝ անհնարապէս ընդարձակել պիտի ըլլար սահմանը այս յօդուածին եւ հեռանալ նիւթէս։

Գրական կեանքի այդ չրջանին լեզուհանուր դիտերուն անդրադառնալով ուրեմն, սա իրողութեան կը հանդիպինք որ, չատ կանուանուր ու նշանակալից ծուլ կամ մը ունեցած է աշխարհաբարը։

Գրական պատմութեան այդ էջը, ելլելով ամէնէն կարեւոր անկիւնաքարերէն մէկը՝ որոնք այսօրուան մեր գրականութեան շէնքը բարձրացուցած են, պէտք էր որ, ունենար իր կեանքին պատկերը, իր ամէն երեւոյթներուն ու փուլերուն մէջ։

Ահա այս չատ կարեւոր պէտքն է որ լրացուցած է Հրանտ Ասատուր, եւ զոր կեդրոնականի Տեսչութիւնը, շնորհաւորելի մտածումով մը, մտցուցած է վարժարանին ծրագրին մէջ, զոյն անկարօրէն ուսանելով ալելով բարձրագոյն կարգերուն, համընթացաբար գրաբարին եւ գրաբար մատենագրութեան,— ձեռնարկ մը, որուն համար կրնանպէս արժանի են շնորհաւորութիւն, թէ՛ այդ գործին հեղինակը եւ թէ՛ զոյն որդեգրողը։

Հրանտ Ասատուրի այս ձեռնարկը արժանի է ամէն շնորհաւորութեան եւ գովաբանութեան, որովհետեւ կազմ ու պատրաստ գործի մը վրայ չէ՛ որ նստած է ան, սկսելով աշխարհարի մատենագրութեան դասաւանդութենէն։

Անիկա անկողմակերպ, ցիր ցան, անդոյն, գրեթէ կորսուած վիճակով մը ներկայացած է իրեն, թաղուած անկիւնները անդամանելի, ոսպառած գիրքերու եւ վաւերաթղթերու, զոր իրարու քով բերելու, անոնց ժամանակագրական դասաւանդութիւնը ընելու եւ իրենց խաղացուցած կեանքին կարեւոր էջերը երեւան բերելու համար, ժամանակը, համբերութիւնը եւ քիչ մըն ալ դրամը ա՛նչափ անոնք կը դառնան։

Բայց Հրանտ Ասատուր, իբր գործին մարդը, կրցած է յաջողապէս ելելով գործին մէջէն, կազմելով աշխարհարի գրականութեան պատմութիւնը, մինչեւ 40-50 տարի մը առաջ, մեր թուականին։

Հիմա այդ գործը իր ձեռքին տակն է, եւ զոյն արդիւնաւորապէս կ'ուսուցանէ կեդրոնականի մէջ, յաջողութեամբ մը եւ զոյն օգտակար կարենալ ընելու ձեռնհասութեամբ մը՝ որուն ապացոյցները ասենն կեդրոնականի ընթացաւարտները, իրենց այս տարուան հրապարակային քննութիւններուն մէջ։

Գործը իր ամէն հանգամանքներովը ներկայացնելէ հետը, պէտք կա՛յ ծանրանալու անոր ունեցուիք գրական արդիւնքներուն եւ կոչումին վրայ, երբ արդէն չա՛տ դիւրաւ կրնան ըմբռնուիլ անոնք։

Աւելցնեմ միայն թէ, Հրանտ Ասատուր, կատարելութեան հասցնելու համար իր ձեռնարկը, մտադիր է այդ դասընթացքը հասցնելու մինչեւ մեր ժամանակները, դալ տարուան համար։

Ե. Ա.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Լսոնճ զիւղ. — Կրթական անցեալը եւ ներկան.— Ս. Լուսաւորիչ վանքը։

Լսոնք (*) Բաբերդի հայաբնակ լեռնային գիւղերուն մէջ է՝ն կարեւոր գիւղը է, ինչպէս դաշտայիններուն մէջ Բարտիզակն (կամ Բաղնիրակ) ու Բանթան։ Բաբերդէն դէպ ի արեւելահարաւ հինգ ժամ հեռաւորութեամբ լեռներու ծոցին մէջ ընդարձակ գաւառի մը վրայ հաստատուած է, ամէն բնական առաւելութիւններով օժտուած գեղեցիկ վայրի մը մէջ։

Հարուստ անտառ մըն ալ երեք կողմէն գրկած է գիւղին սահմանները եւ որ առատ վառելափայտ կը մատակարարէր երբեմն ապրուստի կարեւոր աղբիւր մը ստեղծելով ժողովուրդին։ Այսօր հետզհետէ սպառելու վրայ է անխնամ ձգուելուն եւ անգթօրէն կտրուելուն պատճառաւ։ Գարունը սովորականէն 15-20 օր մը աւելի կ'այլելէ եւ սակայն չատ չաւելու, ձորակ կը հազուին բիւրեղանգ ծաղիկներով եւ մշտադալար կանաչութիւն մը ամրան մէջ իսկ ճանաչելի կը դարձնէ գեղատեսիլ վայրերը գիւղին։

Ընտանի պտղատու ծառեր, որոնք չատ լաւ մրմրուելու եւ առատօրէն կրնային ծաղիլ, ուռճանալ՝ չունի փոքրաւոր բնաւ, բայց բնութիւնը այդ պակասն ալ լրացուցած է մասամբ. մեծ առատութեամբ հասցնելով վայրի խնձորենի, տանձենի, սալորենի ու նոր հմտութեան տեսակներով վար չեն մնար ընտանիներն։ կը հասնի նաեւ մորմենի, մասրենի, խորխոշ (Թրթուանուշ պտուղ մը, կեռասէն քիչ փոքր եւ անոր գոյնը գրեթէ) եւայն եւայլն։ Գալով բանջարաբոյսերուն՝ ա՛լ աւելի ճոխ զանազանութիւն մը կայ ամրոցելի. ինչպէս՝ մանուակ, փոչուկ խաստալ (ասոր արմատէն ծամոց ալ կը պատրաստեն) խրխնուակ, կտեմ, կծմալակտ (քիչ մը լեղի է այս բոլոր). գեղ (այս բոլոր օգտակար ճանչցուած եւ ընդունուած է գեղացիներէ) երիմակ, ելեխն, տատրակ, Թրիկզ կանկառ, կոտ (Թերեւս գոտ) սիւձ եւայլն եւայլն. ասանք բոլորն ալ անեվ կ'ուսուրն եւ գեղական մրգեղէններն են։

Գիւղին հողը, ինչպէս ըսի, արգասաւոր է խիստ եւ մանաւանդ հասան հողեր չատ կան իր չուրջ բոլորը որ անմշակ, անտերկ կը պառկին։ Հինէն մնացած հօրը գեղի աւերակներ կը հարեն ասանց մէջ, որոնցմէ կարեւորներն են վարի գեղ, Բալչի, Լաստանց, Մէշկէ, (մեծկան կամ մեծկայ)։

Վարիգեղը (*) Լսոնքէն 3/4 ժամ կը քաշէ եւ խիստ մեղմ կլիմայ մը ունի։ Այս գիւղին իսկական անունը անանօթ մնացած է եւ գիւղէ աւելի ուան մը եղած ըլալ կը կարծուի, որովհետեւ սուկ ասանեակ մը երկաթագործի խանութներու աւերակները իրենց մրան տեսքը կը ցուցադրեն երկաթի կոյտերու տակ։ Կան նաեւ ընդարձակ գերեզմանոցներ, ձիթանոցի քարեր և աւերակ եկեղեցիներ։ Ասկէ քանի տարի առաջ երդի մը վրայ՝ պեղումներ կատարուած եւ փոքրիկ խաչաձեւ կիսակործան մատուռ մըն ալ գտնուած է, ինչպէս եւ ասկեայ փոքրիկ խաչ մը. մատուռին վրայ ծածկած են եւ ուխտատեղի է հիմա, Ս. Նշան անուանով։ Վարի գեղին մասովը կայ հանքային ջուր մը զոր գիւղացիք լորթ-լորթ կ'ըսեն, ասկէն բխած ատեն հանած ձիւնէն առնելով։ Լերան մը մէջքէն կը բխի այս ջուրը եւ կարծես կ'եռայ բխած ատեն։ Խիստ պաղ է եւ քիչ մը կաղնոյի համ կուտայ, կամ քիչ մըն ալ պղտիզի. վերհիս է ինք եւ իր հոտանքն ի վար կրաքին սպիտակ անկոտ բլրակ մը ձեւացած է, մինչդեռ ասկէն վեր կանանչութիւն է է համակ։ Ընթացքը խիստ կարճ է, երկու քալլ մը հաղիւ կրային հողերուն մէջ կը կորսուի իր հետքը կամ աւելի չիտակն ինքն է որ կը կրանայ, կը քարանայ։ Այս ջուրէն հինգ հարիւր տրամեայ չիշ մը ղրկուեցաւ այս օրերս Սանասարեան վարժարանի ուսուցիչներէն Ս. էֆ. Աղապալեանի, որ վերջերս Բաբերդ եկած էր Հայրարդի գիւղի պղնձահանքը ուսումնասիրելու Ց. էֆ. Պալասանեանի հետ եւ յանգալեպ խնդրած էր. չիշ մըն ալ ղրկուեցաւ Տրապիզոն։ Այս հանքաջուրին ակին մօտերը, եղերքները, գրեթէ սպիտակ կիճի նմանող ընծիր քարի մըն ալ երակը կայ, բայց չեն հաներ։ Բանական հեռուն, բայց դարձեալ վարի գեղի սահմանը բլուրի մը մէջէն կը հանեն ճերմակ կրանդ մը եւ պատերը լողելու, ճերմկցնելու կը գործածեն, տարիներու ընթացքին մէջ բլուրին մէջէն դէպ ի ներս պեղուելով խաշոր ու խորունկ անձաւ մը ձեւացած էր. հերու այդ անձաւը փլաւ հիշտ այս օրերուն եւ վեց մանկամարդ կիներ ու դեռատես աղջիկներ տակը մընալով մեռան։

Գիւղին բնական դիրքին ընծայած այս առաւելութիւններէն եւ տարածուն հողերէն երբեք չէ զիրացած նպաստաւորուիլ Լսոնքցին, այլ միշտ հետամտած է պանդխտութեան, ուր չատերը հաստատուած, մնացած եւ կամ մեռած են վերջնապէս։ Լսոնքի պանդխտութեան որքանը Պոլիսը եղած է գլխաւորապէս. տարէց մարդիկներէն Պոլիսը չանանող քիչեր կան եւ սակայն պանդխտէն ալ չեն գիտցեր օգտուիլ, հակառակ այնքան տղիւնաւոր, իւղտա եւ ճոխ գործերու գլուխ գանուելնուն ու կարգակա ամրոյի, Նիկոլաս, Սակոբ եւ Սարգիս պէյերու, Ներսէսեանի, եւ Զաքէոս խալֆի եւ այլոց պէս զօրաւոր նեցուկներ վայելելնուն։ Հաղարաւոր ոսկիներ վատակեր բերեր ծննդավայրերուն մէջ անպէտ տեղը փճացուցեր եւ մնաներ են մեղկ կեանքի մը մէջ. եւ ահա թշուառութիւնը գրկեր է զիրենք։

Այլապէս, սակայն, պանդխտական կեանքը, զարգացած միջավայրի մէջ ուսնեցած չփումին մեծապէս ազդեր, ներգործեր է իրենց նիստ ու կացին, վարքը ու բարքին վրայ, որ գեղացի չատ չի լուրեր. մոցուցեր, անհետացնել ասեր է իրենց գեղական օտարամուտ չատ մը արատաւորութիւնները, որոնք չատ հեղ միանալով «նահապետական սովորութեան,» մնուելով կը պահանջեն։ Հաստատքէն (*) մինչեւ նոստատքը պարզ է հոս եւ կենցաղասէր են այնքան որչափ անհոգ ու ոչ-աշխատասէր։

Բ.

Լսոնք՝ գիւղին մէջ Ս. Աստուածածին չէն եկեղեցիէն եւ երկու աւերակ եկեղեցիներէ զատ (ասանց մէկին անունը Ս. Սարգիս, միւսինը անծանօթ) ունի վանք մը Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի անունով. գիւղէն դուրս մեկուսի, գրեթէ ասոր վերկեան հեռաւորութեամբ, արեւմտահիւսիս դիմով, լերան մը առաջը։ Ս. Լուսաւորիչ քարաշէն ու քարուկիր միախարան եկեղեցի մըն է միակ գաւիթով մը. իր տակէն կը բխի պաղ ու ջինջ բայց աղի գետակ մը որ օրինութիւն է գեղին եւ մշանգամայն հրապոյրը. ջրաղացները կը դարձնէ եւ ամբողջ դաշտը, անդն ու անդատանը կ'ոռոգէ։ կը թրջէ։ Այս վանքին տեղը հինէն միայն մատուռիկ մը կայ եղեր, ըստ ուսանդութեան Լուսաւորչէն։ Ներկայ եկեղեցիին չէնքը գառուցեր է հանդուցեալ Պալեան Կարապետ(**) ամրան, բայց եկեղեցիին դրան վրայ զետեղուած քարին երեսը հետեւեալը արձանագրել տուեր է երջանկայիշատակը.

Աստուծով
Նորոգութիւն Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ
Յամի Տեառն
1842

Արդեամբ Մակարեան Պարոն խալֆայի
որ էր հայրն Գրիգոր ամիրայի
արքաունական ճարտարապետի։

Ամիրան չորս հարիւր ոսկի ծախսեր է, կ'ըսեն, վանքին չինութեանը, յետոյ Յակոբ եւ Սարգիս պէյերն ալ գումար մը ցուցուցեր են որ քանի մը սենեակներ չինուին քովերը. ասանց մէկ քանիին հիմերն ալ ձգուեր են. պատերը կիսաչէն կը մնան տակաւին, բայց յետոյ Ներսէսեան Գրիգոր էֆ. արդէլք է եղեր։ Վանքին երեք կողմը ամբողջ մշակելի արտեր են, որոնց մէջ՝ 7-8կոր գիւղացիներէն վանքին նուիրուած է, բայց խապան կը մնան. ոչ վարող կայ, ոչ ցանող։ Թէեւ հինգ տաղաւարներու, Լուսաւորչայ ասներու եւ ուրիշ կիրակիներու մէջ ալ չատ անգամ վանքին մէջ ժամ-պատարագ կը մատուցուի, բայց իր յատուկ ասնը Տէրնէկի(***) օրն է, Գիւանչարաթի ասնին օրը, երբ տնագին բազմութիւն մը կը խռնուի քաղաքէն ու Բաբերդի եւ Սպիրի գեղերէն։ Վանքը մասնաւոր հասոյթ մը չունի, բացի բանկալի անչնչ հասոյթէն եւ ուխտաւորներէ. ու նուէրներէն որոնք 4-500 դրուշէն անդին չեն անցներ եւ իր պարտէզն ու գեղին վարժարանին կը ծախսուին։

Գ.

Կէս դար առաջ երբ Բաբերդ կրթապէս չատ լուսաւոր վիճակի մէջ էր։ Լսոնք իրմէն առաջ ղրկուած է կրթական բարեպատեհ դարձուածք մը, չնորհիւ Կարապետ ամիրայի։ Բարի տարիներն իր նախնեաց ծննդավայրին արմատական բարիք մը ընելու ազնիւ առաջադրութիւնով՝ կը մտադիր հոն վարժարան մը հիմնել, եւ իբր նախաբանի, գիւղէն քանի մը տղայ Պոլսոյ վարժարաններուն մէջ դասատիրակել կուտայ իբր ապագայ վարժապետներ։ առաջին անդամ անանցմէ Գէորգ Ղազարեանը (Փիրէեան) կարգ մը հարկաւոր դասագրքերու եւ դպրոցական պիտոյքներու պարտքով կը ղրկէ Լսոնք, թեպուն ալ իր գրպանէն հոգալով։ Դէորգ Ղազարեան գիւղ հասնելուն պէս՝ վարժարանը կը բանայ յարմարաւոր սենեակի մը մէջ, բայց հաղիւ աշակերտներ գլուխը հաւաքելով գործի կը սկսի, երկու հակառակ կուսակցութիւններու միջեւ կը մնայ, հաղիւ հազ երկու տարի մը կը կենայ, Ամրոսին կողմէ կը պաշտօնանկուի, դիրքիցներէն ելլալուն համար։ Դէորգեան Պոլիս կ'երթայ իրաւունքին անձամբ պաշտպանելու, բայց անկարող կ'ելլայ հանդարտցնել բարբաջած ամիրան եւ չքմեղանալ։ Հի երէն մնացողները այս ուսուցչին վրայ հիացումով կը խօսին եւ եղած ամբաստութեան մասին մեքենայութիւն, դպրութիւն էր կ'ըսեն, բարի ամիրային աբկար կողմվը դէմ ելնելու համար հնարուած։

Դէորգեանի պաշտօնանկութենէն յետոյ՝ 1857ին՝ Պոլսէն ծննդավայրը կը վերադառնայ անդամակ դրամատիր ծերունի մը, գիւղին ընիկներէն Մ. Սարգիս Դաղարեան եւ գեղին մը դնելով արդի վարժարանին քարաշէն միայարկ չէնքը կը կառուցանէ եւ կը նուիրէ գիւղին, ուրկէ վարժարանը կ'առնէ իր անունը, Դաղարեան։ Այս միջոցին, Պոլսեան ամիրան՝ Ղազարեանի տեղ իր տեսչութեան մէջ ուրիշը, Թադէոս Տէրտէրեանը, կը ղրկէ գիւղ, որ առաջին անգամ կը վարժապետի նորակոչ վարժարանին մէջ, սակայն ան ալ հաղիւ քանի մը տարի կը մնայ, հանգիստ չի գտներ, ուստի կը վերադառնայ Պոլիս ու այդպէսով Լսոնքի անհնազանդ բնակիչները կը վշտացնեն ամիրան ու կը հարկադրեն երես դարձնել իրենց գիւղէն եւ կը ղրկուին վերջնապէս անոր առաջադրած մեծ բարիքներէն։ Պոլսեցիներու (*) ձեռնտուութիւնը դադրելէ յետոյ՝ Լսոնքցիք կը սկսին սեփական միջոցներով վարժարան մը պահել եւ ժամանակին պէտքերուն աւելի կամ նուազ յարմարագոյն ուսուցիչներ կ'ունենան։ Ասոնցմէ մէկը հաստատած է կրթական միութիւն մը, իւրաքանչիւր անդամ օրական մէկ փարա վճարումով. այս միութիւնը խիստ արդիւնաւոր եղած է եւ մինչեւ ութը-ինը տարի առաջ գիւղին վարժարանը կառավարած։

1895-1900 Լսոնք՝ հազիւ ձմեռնային ծաղկոց-լարժոց մը կը բանար գեղացի ուսուցիչներու եռքին տակ. 1900ին Պատրիարքարանի յատկացուցած նպաստով նպաստաւոր ընկալներու կարգը դասուեցաւ եւ կանոնաւոր նախակրթարան մը ունեցաւ Բաբերդի Առաջնորդարանի հսկողութեան տակ. յետոյ տարին տակաւ օրական Տեղապահին քէպնին բերմամբ, նախորդ ուսուցչին տեղ ուրիշ մը դրկուեցաւ եւ այդ տարին գրեթէ անուանապէս միայն վարժարանը գոյութիւն ունեցաւ։ Անկէ ասդին երկու տարիէ ի վեր ալ է որ արդի Տեղապահը վարժարանին ուսուցչութիւնը յանձնած է պատանիի մը, որ հակառակ իր համբաւ եւ խանարհ բնաւորութեան, դժբաղդաբար ուսումնապէս ի վիճակի չէ գոհացնելու նախակրթարանի մը պէտքերը եւ օգտակար հանդիսանալու գիւղին կրթական մանկութիւնին։ Ահա այս է կէս դարու համառօտ պատկերը գիւղին կրթական ու գեղին վարժարանին կը ծախսուին։

Գ.

Կէս դար առաջ երբ Բաբերդ կրթապէս չատ լուսաւոր վիճակի մէջ էր։ Լսոնք իրմէն առաջ ղրկուած է կրթական բարեպատեհ դարձուածք մը, չնորհիւ Կարապետ ամիրայի։ Բարի տարիներն իր նախնեաց ծննդավայրին արմատական բարիք մը ընելու ազնիւ առաջադրութիւնով՝ կը մտադիր հոն վարժարան մը հիմնել, եւ իբր նախաբանի, գիւղէն քանի մը տղայ Պոլսոյ վարժարաններուն մէջ դասատիրակել կուտայ իբր ապագայ վարժապետներ։ առաջին անդամ անանցմէ Գէորգ Ղազարեանը (Փիրէեան) կարգ մը հարկաւոր դասագրքերու եւ դպրոցական պիտոյքներու պարտքով կը ղրկէ Լսոնք, թեպուն ալ իր գրպանէն հոգալով։ Դէորգ Ղազարեան գիւղ հասնելուն պէս՝ վարժարանը կը բանայ յարմարաւոր սենեակի մը մէջ, բայց հաղիւ աշակերտներ գլուխը հաւաքելով գործի կը սկսի, երկու հակառակ կուսակցութիւններու միջեւ կը մնայ, հաղիւ հազ երկու տարի մը կը կենայ, Ամրոսին կողմէ կը պաշտօնանկուի, դիրքիցներէն ելլալուն համար։ Դէորգեան Պոլիս կ'երթայ իրաւունքին անձամբ պաշտպանելու, բայց անկարող կ'ելլայ հանդարտցնել բարբաջած ամիրան եւ չքմեղանալ։ Հի երէն մնացողները այս ուսուցչին վրայ հիացումով կը խօսին եւ եղած ամբաստութեան մասին մեքենայութիւն, դպրութիւն էր կ'ըսեն, բարի ամիրային աբկար կողմվը դէմ ելնելու համար հնարուած։

Դէորգեանի պաշտօնանկութենէն յետոյ՝ 1857ին՝ Պոլսէն ծննդավայրը կը վերադառնայ անդամակ դրամատիր ծերունի մը, գիւղին ընիկներէն Մ. Սարգիս Դաղարեան եւ գեղին մը դնելով արդի վարժարանին քարաշէն միայարկ չէնքը կը կառուցանէ եւ կը նուիրէ գիւղին, ուրկէ վարժարանը կ'առնէ իր անունը, Դաղարեան։ Այս միջոցին, Պոլսեան ամիրան՝ Ղազարեանի տեղ իր տեսչութեան մէկ ուրիշը, Թադէոս Տէրտէրեանը, կը ղրկէ գիւղ, որ առաջին անդամ կը վարժապետի նորակոչ վարժարանին մէջ, սակայն ան ալ հաղիւ քանի մը տարի կը մնայ, հանգիստ չի գտներ, ուստի կը վերադառնայ Պոլիս ու այդպէսով Լսոնքի անհնազանդ բնակիչները կը վշտացնեն ամիրան ու կը հարկադրեն երես դարձնել իրենց գիւղէն եւ կը ղրկուին վերջնապէս անոր առաջադրած մեծ բարիքներէն։ Պոլսեցիներու (*) ձեռնտուութիւնը դադրելէ յետոյ՝ Լսոնքցիք կը սկսին սեփական միջոցներով վարժարան մը պահել եւ ժամանակին պէտքերուն աւելի կամ նուազ յարմարագոյն ուսուցիչներ կ'ունենան։ Ասոնցմէ մէկը հաստատած է կրթական միութիւն մը, իւրաքանչիւր անդամ օրական մէկ փարա վճարումով. այս միութիւնը խիստ արդիւնաւոր եղած է եւ մինչեւ ութը-ինը տարի առաջ գիւղին վարժարանը կառավարած։

1895-1900 Լսոնք՝ հազիւ ձմեռնային ծաղկոց-լարժոց մը կը բանար գեղացի ուսուցիչներու եռքին տակ. 1900ին Պատրիարքարանի յատկացուցած նպաստով նպաստաւոր ընկալներու կարգը դասուեցաւ եւ կանոնաւոր նախակրթարան մը ունեցաւ Բաբերդի Առաջնորդարանի

թականին, բայց վերջացնելէ առաջ պիտի ուզէի լիւեցնել Պալէանցներու աղջիկ չառաւիղներուն եւ պանդուխտ հին ու նոր Լանդչիներուն, որպէս զի իրենց եւ իրենց նախնեաց բնակավայրին վրայ հեղ մը աչք դարձնեն եւ օժանդակութեան ձեռք մը երկնցնեն գիւղին կրթականին։ Պէտք է դիտնալ որ եթէ երբեք Պարիսաբաղանը յառաջիկային դադրեցնէ նպաստը, պիտի փակուի վերջնապէս գիւղին այս միակ դպրոցը, եւ որուն վերաբացումը անդամական միջոցներով անկարելի պիտի ըլլայ գիւղին արդի նիւթական ինկած վիճակին մէջ։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

Բաբերդ

Արտաքին Լուրեր

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՃԱՊՈՆԻ ՄԻՋԵՒ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ճաբոնական զորեղութիւններ. — Կիրճերու գրաւումը. — Ռազմագիտական նեղեալ վիճակը։

Բաիրզ 6 յուլիս. — Հիանկ-Եէյէնկէն եւ Ցէնկ-Հանկ-Զէնկէն Լիաօ-Եանկ տանող ճամբաներուն վրայ վերջերս կատարուած զինուորական գործողութիւնները չունին այն հակադրութիւնը որ կը տեսնուէր յունիսի վերջին օրերուն ճաբոնական գործողութեանց մէջ։ Միաս համաուութեան գաղափարին չեն համապատասխաներ, սակայն արդիւնք են լեռախառագ չարժումներու, որոնք կը կատարուին տեղական վարիչ գրասենեակներու համար, եւ կամ Ռուսերուն այն հակուսմին զոր ցոյց կուտան՝ վերստին գրաւելու յունիս 26ին եւ 27ին ճ-բոններուն ձեռքը ինկած կիրճերը։ Ատենք Բուրբաթքին զօրավարին ռազմագիտական առհանները տանոյ դառնալ։ Ի զինուոր

բաթ օրը Կ. Պոլիս ժամանելով Թէբասնէի մէկ զօրանոցը առաջնորդուեցան, ուր քիչ վերջը տեղան մը արուեցաւ։ Ամէնքն ալ երեք անգամ «Հուրա» գոչեցին եւ խնդրեցին իրենց երեխայութիւնը Օսմանլեանց յանձնելու։ Գանոցից։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Զեռնհաս պաշտօնարանը աւարեց քննութիւնը այն ծրագրին որ կը վերաբերի խարդախաւ անանկութեանց առոյգը առնելու միջոցներուն, նաեւ ծանուցուեցաւ պէտք եղած տեղը փոխադրելի նոյն ծրագրին ուրամադրութեանց համաձայն ձեռք առնուելիք միջոցները։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆ. — Կայս. Իրատէ մէ արտօնեց ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը էթալա պատուանշանին զոր հակէլ կառավարութիւնը տուած է Երուսաղէմի գաւառին Իտարէի ժողովին անդամներէն Սաեա էֆ։

— Դերմանիոյ կառավարութիւնը Բրանսական Թագ պատուանշանին չորրորդ կարգը տուաւ Երուսաղէմի կրթական Տնօրէն Իսմայէլ պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ծխախոտ Ռէժիի յառաջիկայ սեպտեմբեր 10ին նուազուրդի պիտի դնէ 1,400,000 ֆր.ի օսմ. ծխախոտներու մասակարարութիւնը։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէձիմ պէյ արձակուրդ առաւ։ Կ. Պոլիս գալու համար։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. — Ինչպէս յայտի է, 50 ղրուշ եւ անկէ աւելի եղած ամսաթղթակի «սէնէտ»ները կը գրուին մասնաւոր տպագրուած թուղթերու վրայ որոնք Հիճազի երկաթուղիին ի նըպաստ կը վաճառուին։ Նաեւ առանցմէ պէտք եղածին չափ գնուին կառավարական արկղերու մէջ։ Այդ թուղթերը տպագրուած են եւ այսօրուընէ սկսեալ կը վաճառուին Կ. Պոլսոյ մէջ Հիճազի երկաթուղիին ելմտական վարչութեան արկղին մէջ։

ՍԻԻԷԶԻ ԶՕՆԳԷՐ. — Բրիւքսելի Ընկերութիւնը ուրոյն ըլլալով ընդարձակել Բօռ-Սայիտի նաւանգիստը, առաջարկեց գնել հոն գտնուած չինքերը, նաւարանը ու ածուխի մթերանոցը՝ յանձն առնելով անոնց տեղ նորերը շինել կայս. կառավարութեան փափաքած տեղը։ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց ընդունիլ Ընկերութեան այդ առաջարկութիւնը յանձն առած պայմանով։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ. — Պառն տր Վանտէվիր մեծաշնորհ խնդրեց՝ Առանտի դաշտը տուաւ Երուսաղէմի կրթական Տնօրէն Իսմայէլ պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ծխախոտ Ռէժիի յառաջիկայ սեպտեմբեր 10ին նուազուրդի պիտի դնէ 1,400,000 ֆր.ի օսմ. ծխախոտներու մասակարարութիւնը։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէձիմ պէյ արձակուրդ առաւ։ Կ. Պոլիս գալու համար։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. — Ինչպէս յայտի է, 50 ղրուշ եւ անկէ աւելի եղած ամսաթղթակի «սէնէտ»ները կը գրուին մասնաւոր տպագրուած թուղթերու վրայ որոնք Հիճազի երկաթուղիին ի նըպաստ կը վաճառուին։ Նաեւ առանցմէ պէտք եղածին չափ գնուին կառավարական արկղերու մէջ։ Այդ թուղթերը տպագրուած են եւ այսօրուընէ սկսեալ կը վաճառուին Կ. Պոլսոյ մէջ Հիճազի երկաթուղիին ելմտական վարչութեան արկղին մէջ։

ՍԻԻԷԶԻ ԶՕՆԳԷՐ. — Բրիւքսելի Ընկերութիւնը ուրոյն ըլլալով ընդարձակել Բօռ-Սայիտի նաւանգիստը, առաջարկեց գնել հոն գտնուած չինքերը, նաւարանը ու ածուխի մթերանոցը՝ յանձն առնելով անոնց տեղ նորերը շինել կայս. կառավարութեան փափաքած տեղը։ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց ընդունիլ Ընկերութեան այդ առաջարկութիւնը յանձն առած պայմանով։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ. — Պառն տր Վանտէվիր մեծաշնորհ խնդրեց՝ Առանտի դաշտը տուաւ Երուսաղէմի կրթական Տնօրէն Իսմայէլ պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը։

ԵԼԿՐԱԳՈՐԾՆԵՐԸ. — Զեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ զանազան տեղեր կարգ մը շահագէտներ Ընկերութիւններ կազմելով երկրագործներու ձեռքէն բերքերը ժամն կը գնեն եւ յետոյ կ'արտասեն, ծանոյց ամէն կողմ որ հողագործական բերքերը հրապարակի գինով ծախուին, շահագէտներու գործառնութիւնները արգիլուին եւ երկրագործները ազատ թողուին իրենց բերքերը արտածելու մասին։

ՔՈՒԼԷՐԱ. — Մաւսալէն կը հեռագրեն թէ Սալահիէ գաւառակին Թուշխուրմաթու գիւղախմբին եւ Քէրքուքէ տասնչինգ ժամ հեռուն գտնուած Թաթին գիւղին մէջ ալ քոլերան ճարակելով, առաջնոյն մէջ մէկ օրուան միջոցին վեց մահեր պատահեր են եւ երկրորդին մէջ ալ տասերեք։

ԱՆԶՕՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Շաբաթ առաւ Իզմիրէն Կ. Պոլիս ժամանող հելլենական Զաբոնա շոգենաւը Այվալիքէն հեռացած պահուն առաջի կարգի ուղեւորներէն Գասդրիւզդի Քանթանքի Ամամանիսի 25 տարեկան անհետացեր է։ Նաւապետը իմանալով խուզարկութիւն կատարեր եւ գտեր է պայուսակ մը ու հագուստներ, որոնց գրպանին մէջ կար յանձնարէն գրուած եւ նաւապետին ուղղուած թուղթ մը, ուր ըսուած էր.— «Անձնասպան կ'ըլլամ. կարտասիներս յանձնեցէք ըստանիքիս՝ Գասդրիւզ եէնի եէօլ, Օսուն փողոց թիւ 36»։ Նաւապետը Կ. Պոլիս ժամանելուն պէս այդ թուղթը ու կարտասիները յանձնեց ասիկանութեան։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ մէջ Ֆրոսօ անուն 50 տարեկան յոյն կին մը, առջի օրը, լուացքը բռնած տանն հագուստները բռնկելով մինչեւ կէս մէջքը մարմինը այրեցաւ։ Կեանքը վտանգի մէջ ըլլալով հրանդանոց տարուեցաւ։

ԲՐԼՏԻ ԼԻՄՆԷի Ղալաթիայ, Պոլսոյ ու Բերայի գրասենեակները գոց պիտի ըլլան յառաջիկայ չորքշաբթի, 1/14 յուլիս, ֆրանսական ազգային տօնին առթիւ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՀ

ԿԱՐԱՊԵՏ Էֆ. ԻԹԻԻՃԵԱՆԻ

Մարին ցաւով կը ծանուցանենք մեր մեծայարգ պաշտօնակցին՝ Մասիսի արտօնատէր Կարապետ էֆ. Իւթիւճեանի մահը, ուրբաթը մէկ տարեկան հատակին մէջ։ Իւթիւճեան էֆ. թէեւ վերջին տարիներս պարբերական հիւանդութիւններ կ'ունենար, բայց իր քաջառոյգ կազմուածքը դէմ կը դնէր. երեք շաբաթ առաջ, անկողնի ինկաւ՝ այս անգամ ուժգին ցաւերով, եւ հակառակ բժշկական ճարտար խնամքներու զոր կ'ընծայէին իրեն Վսեմ. Տօքդ. Նաֆիլեան փաշա եւ իր որդին տօքդ. Եդուարդ էֆ. Մասիս, այս անգամ չկրցաւ ճողոպիլ անողոք հիւանդութենէն որ կը առապեցնէր զինքը եւ իր հոգին ուանդեց երէկ իրիկուն։

Ս. Պարիրաքը իմանալով Մասիսի ներուազարդ արտօնատիրոջ մահը, իր ցաւակցութիւններն յայտնել ուաւ որդւոյն ու ընտանիքին եւ ինքնաբերաբար պարտականութիւն յայտնեց անմամբ նախագահելու յուղարկաւորութեան արարողութիւնը, պատուելու համար լիչատակը բազմամասակ լրագրագէտին։

Իւթիւճեան ընտանեաց առնէրէց եւ հանգուցեալին վաղեմի բարեկամ Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրտեան, որ Մեծ-Կղզի կը գտնուէր երէկ գիշեր, հեռագրաւ հրաւիրուած ըլլալով՝ այս առաւօտ Բերա եկաւ, յուղարկաւորութեան կարգադրութիւններուն զբաղելու։

Մասիսի արտունտիրոջ մահուամբ կ'անհետանայ մեր հին սերունդի նշանաւոր մէկ դէմքը, գրեթէ վերջինը իր ժամանակակից գրչի աշխատաւորներուն եւ Պարիրաքարանի հին ժողովականներուն։

Արեւելքի խմբագրութիւնը կը փութայ այս դառն կորուստին առթիւ, իր խորին ու անկեղծ ցաւակցութիւններն յայտնել հանգուցեալին ընտանեաց եւ մասնաւորապէս Տօքդ. Եդուարդ էֆ. Մասիսի։

Լ՚ԶՄԻՐԻ ՆՈՐԱԿԱՄ ԲԱՂ. ԺՈՂՈՎԸ

ուրուն ցաւով կը ծանուցանենք մեր մեծայարգ պաշտօնակցին՝ Մասիսի արտօնատէր Կարապետ էֆ. Իւթիւճեանի մահը, ուրբաթը մէկ տարեկան հատակին մէջ։ Իւթիւճեան էֆ. թէեւ վերջին տարիներս պարբերական հիւանդութիւններ կ'ունենար, բայց իր քաջառոյգ կազմուածքը դէմ կը դնէր. երեք շաբաթ առաջ, անկողնի ինկաւ՝ այս անգամ ուժգին ցաւերով, եւ հակառակ բժշկական ճարտար խնամքներու զոր կ'ընծայէին իրեն Վսեմ. Տօքդ. Նաֆիլեան փաշա եւ իր որդին տօքդ. Եդուարդ էֆ. Մասիս, այս անգամ չկրցաւ ճողոպիլ անողոք հիւանդութենէն որ կը առապեցնէր զինքը եւ իր հոգին ուանդեց երէկ իրիկուն։

Ս. Պարիրաքը իմանալով Մասիսի ներուազարդ արտօնատիրոջ մահը, իր ցաւակցութիւններն յայտնել ուաւ որդւոյն ու ընտանիքին եւ ինքնաբերաբար պարտականութիւն յայտնեց անմամբ նախագահելու յուղարկաւորութեան արարողութիւնը, պատուելու համար լիչատակը բազմամասակ լրագրագէտին։

Իւթիւճեան ընտանեաց առնէրէց եւ հանգուցեալին վաղեմի բարեկամ Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրտեան, որ Մեծ-Կղզի կը գտնուէր երէկ գիշեր, հեռագրաւ հրաւիրուած ըլլալով՝ այս առաւօտ Բերա եկաւ, յուղարկաւորութեան կարգադրութիւններուն զբաղելու։

Մասիսի արտունտիրոջ մահուամբ կ'անհետանայ մեր հին սերունդի նշանաւոր մէկ դէմքը, գրեթէ վերջինը իր ժամանակակից գրչի աշխատաւորներուն եւ Պարիրաքարանի հին ժողովականներուն։

Արեւելքի խմբագրութիւնը կը փութայ այս դառն կորուստին առթիւ, իր խորին ու անկեղծ ցաւակցութիւններն յայտնել հանգուցեալին ընտանեաց եւ մասնաւորապէս Տօքդ. Եդուարդ էֆ. Մասիսի։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԹԱՂՄԱՆ

Ազգ. Ժողովը որուն ընտրութիւնը ծանուցինք արդէն, իր դիւանը կազմեր է հետեւեալ կերպով.— Յարութիւն էֆ. Իփլիքճեան Ասենապետ, Յարութիւն էֆ. Հալաճեան Ասենադպիր։

— Ս. Պարիրաքին կողմէ եղած խնդրանքին վրայ, Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարար Վսեմ. Զինի փաշա շաբաթ օրը հեռագրով արտօնեց Սալանեան Գէորգ էֆ.ն՝ Երուսաղէմ մեկնելու, որպէս զի ժամանակ ունենայ վանքին հաշուական խնդրով զբաղելու։

— Խարբերդի կուսակալը Զարասնամագ ալեկոծեալ ըլլալով, Առաջնորդ Տ. Կարլն Վ. Էլլիարէմեան այցելութիւն տուեր է Ն. Վսեմութեան։ Ժամ մը տեւեր է ունկնդրութիւնը եւ ընդունելութիւնը։ Առաջնորդը հրաւիրեր է նաեւ ի պատիւ կուսակալին տրուած սեղանին եւ պատուով ընդուներ է։

— Ս. Պարիրաքը երէկ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին նախագահեց արարողութեանց եւ քարոզ մը խօսեցաւ։

— Տ. Աղան Ծ. Վ. Երէկ մայր եկեղեցին քարոզ խօսեցաւ։ Տ. Աղան Վ. Էնկիւրիի վանքը երթալու փափաք յայտնած ըլլալով Ս. Պարիրաքը ուաւ իր հաւանութիւնը։

— Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը Հռոմը գտնուած միջոցին ընդուներ է այցելութիւնը Կիւրինի առաջնորդ Տ. Արքեպիսկոպոս. Մարկոնեանի, որ անկէ ուղեւորեր է իր պաշտօնատեղին։ Հռոմի վանքին շինութիւնը, որ դադրած էր ատենէ մը ի վեր, շարունակուիլ սկսեր է։ Հռոմի մէջ Ս. Կաթողիկոսը լուսեր է Թաղ. Խարտարդը, 9 անդամէ բաղկացած նոր Թաղ. Խարտարդ մը կազմելով։

—Ազգ. Հիւանդանոցի հանդիպակաց պարէզի արմատակալութեան գործը սկսած է, աւելի բարեզարդ վիճակի մը վերածելու համար զայն։

—Պալաթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին մէջ երէկ Տ. Եղնիկ եպիսկոպոս Ապանունի վերաբերմամբ Ս. Պատարագ մատուցաց, ու հետեւեալ 7 դպիրներու ղեկավարութեան չորս սաղմոսները ասուաւ.— Տեառ՝ Վիլէն Գէորգեան, Միրիճան Յակոբեան, Ն. Մանասէեան, Յովհաննէս Մանուկեան, Հայկասէր Գէորգեան, Բենիամին Թանթապրունեան, Յակոբ Գրալեան։ Դպրաց Դասը պատարագէն յետոյ տեղան մը ասուաւ։

—Մինչեւ երէկ Յակոբեանի մանուկ քառասունքին առթիւ, Ազգ. Հիւանդանոցի մատրան մէջ պատարագ մատուցուեցաւ երէկ առաւ եւ պատարագէն յետոյ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն կատարուեցաւ։ Պատարագիչն էր Կրօնական Ժողովի Անդնապետ Տ. Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան։ Ներկայ էին Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Երեցեան, Տ. Տ. Տիրայր, Վահրիշ, Եզրաս եւ Վարդան վրդ.ներ. քահանաներ, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան Ատենապետ Վսեմ. Պատրիկ էֆ. Կիւլպենկեան եւ անդամներէն Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Գրիգոր էֆ. Եվրէնեան, ինչպէս նաեւ Բարսեղ էֆ. Սարամպուլեան, Լեւոն էֆ. Բանիկեան եւ խուռն բազմութիւն։ Պատարագիչ Սրբազանը Ս. Պատարագի միջոցին քարոզեց եւ հանգուցեալին կենսագրութիւնը ընելով հանգիստ մաղթեց անոր հոգւոյն։ Եկեղեցական արարողութիւններէն յետոյ ներկաները Հիւանդանոցին բոլոր յարկերը այցելելով մեկնեցան։

Պատ. Փոխանորդ Գաբրիէլ եպիսկոպոս Ճէլալեանցեան, երէկ, Թաղ. Խարհուրդի հրաւէրով եւ հանգուցեալ Միքայէլ էֆ. Յակոբեանի հարազատաց փափաքին համաձայն, Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ պատարագելով, քարոզ մը խօսեցաւ, եւ այս առթիւ թուլտը ըրաւ հանգուցեալին ըրած բարիքներուն թաղին եկեղեցիին եւ ուրիշ հասարակութեանց։ Սամաթիոյ բոլոր թաղեցիներուն կողմէ Թարգման կանգնելով յայտնեց թէ անոնք երեք չպիտի մոռնան իրենց բարերարին լիչատակը։ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան ասոր ապացոյց նկատեց այն հիւրասիրութիւնը, զոր ցոյց ուաւին զինքը գրկարաց ընդունելով Ս. Գէորգ եկեղեցիի բակին մէջ։ Պատարագի եւ հոգեհանգստեան արարողութիւնները ներկայ էին հանգուցեալին զաւակ Գրիգոր էֆ. Յակոբեան, գաւառը, Տէր եւ Տիկին Սիմոն էֆ. Գալսէրլեան, եւ ուրիշ ծանօթ ազգայիններ ու խուռն բազմութիւն։ Պատարագէն յետոյ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ թէ՛ եկեղեցիին մէջ եւ թէ դուրսը՝ գերեզմանին վրայ, ուր ծաղկեպսակներ դրած էին Տիկին Տիրուհի Մ. Յակոբեան, Գրիգոր էֆ. Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Գալսէրլեան։ Այլի տիկին Տիրուհի Մ. Յակոբեան ու Տէր եւ Տիկին Սիմոն էֆ. Գալսէրլեան 10ական օսմ. ոսկի նուիրեցին Սամաթիոյ Աղքատախնամին։ Սակէ զատ Գրիգոր էֆ. Յակոբեան՝ ալ կարուար գումար մը նուիրած է եկեղեցիին, քահանաներուն, դպրաց դասին եւ ալլն։

— Ազգ. Կեդր. Վարժարանի ընթացարար կարգի աշակերտներուն Բարքերէնի քննութիւնը կատարուեցաւ չորքշաբթի օրը եւ լաւ տպաւորութիւն մը ձգեց։ Քննութեանց ներկայ էին օսմանեան ծանօթ ուսուցիչներ, Խեմակալութեան անդամներ, լրագրական ներկայացուցիչներ։ Ուսումնական Խորհուրդի անդամ Սաեփան էֆ. Կուրտիկեան, որ արարքերէնի, պարկերէնի եւ Օսմ. գրականութեան ուսուցիչ է նոյն վարժարանին մէջ, կը կատարէր քննութիւնները, աշակերտները ընդհանրապէս լաւ պատասխաններ տուին։ Իսկ Ֆրանսերէնէ թուրքերէն պաշտօնական, դատական, առեւտրական գրութեանց թարգմանութեան նիւթերը կատար Պոլոս էֆ. Թէրէտեանի, որ նոյն մի՛ւերը կ'ուսանէ Գեղ. Վարժարանին մէջ։ Իւրաքանչիւր աշակերտ առանձին քննուելէ եաքը, քննութիւն կատարուեցաւ օսմ. գրականութեան պատմութեան վրայ։ Քննող աշակերտներէն Պ. Պ. Լեւոն Ղարիպեան, Հրանդ Գրիգորեան Ֆիդար Խանճեան եւ Արիկ Խանչէրեան պարզեցին Օսմ. գրականութեան պատմութեան երեք դարաշրջանները, եւ կենսագրական ծանօթութիւններ տուին այդ շրջաններու իւրաքանչիւրին մէջ ծաղկած գրագէտներու եւ անոնց գործերուն վրայ։ Նաեւ մի՛ւսի ծանօթութիւններ տուին օրուան ծանօթ եւ նորագոյն դպրոցի պատկանող գրողներուն վրայ, որոնց գլխաւորն է, մասնաւորապէս վիպագրութեան ճիւղին մէջ, Իւշշագիրատ Խալիտ Զիյա պէյ։ Վերջին հարցքննութիւնը, իրաւաբանութիւն, պիտի կատարուի այս չորքշաբթի օր, որպէս զի փակուին նաեւ հրապարակային քննութիւնները։ Խնամակալութիւնը մտադիր է դպրոցական հանդէս մը սարքել յուլիսի մէջ։ Ս. Պատարագ Հայրը պիտի կատարէ վկայականներու բաշխումը։ Այս տարուան 7 շրջանաւարտներն են.— Պարոնայք, Արիկ Խանչէրեան, Լեւոն Ղարիպեան, Երուանդ Նալբանեան, Միքայէլ Խաչիկեան, Հրանդ Բէրբէճեան, Գրիգոր Խանճեան, Միհրան Զէրէճեան։

—Պէրպէրեան վարժարանիշ ղրանաւարտներու աւարտական ճառերու ընթերցման առթիւ հանդէս մը տեղի ունեցաւ երէկ նոյն վարժարանին սրահին մէջ։ Կը նախագահէր Ս. Աջ եկեղեցիի քարոզիչ Վենանպետեան Տ. Մկրտիչ եպիսկոպոս եւ ներկայ էին գրագէտներ, ուսուցիչներ, մամուլի ներկայացուցիչներ եւ երկսեռ բազմութիւն մը։ Ժամը 7ուկէսին հանդէսը սկսաւ Համիտիէ քալերդով, զոր վարժարանի աշակերտները երգեցին դաշնակի ընկերակցութեամբ, քալերդը յանձնելու ունկնդրուեցաւ եւ ծափահարուեցաւ ջերմապէս։ Յետոյ վարժարանին աշակերտներուն կողմէ զանազան երգեր, ճառեր եւ շարադրութիւններ արտասանուեցան։ Այս տարուան շրջանաւարտները են,— Պ. Պ. Բարսեղ Տինանեան (Ռատոթցի), Մկրտիչ Լաբիլեան (Պոլսեցի), Երուանդ Կիւլպենկեան (Կեսարացի) Լեւոն Պապեան (Պոլսեցի), Գրիգոր Ոսկանեան (Ակնեցի), Գրիգոր Սըվանեան, Եդուարդ Փափազեան եւ Հրանդ Թարիրեան (Պոլսեցի), Վահրամ Ղուկասեան (Վանեցի), Զարեհ Զաքարեան, Վահրամ Եէմենճեան, Գրիգոր Ալէքսանեան, Գրիգոր Յովակիմեան, Պետրոս Պալեզեան, Հրանդ Պաղտիկեան, Թաւրիկ Սէյլիֆեան, Ե. Մեսրոպեան (Պոլսեցի)։ Պէրպէրեան էֆ.ի օրդին, փոքրիկն Նուրեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ գեղեցիկ կտորներ երգեց եւ քանիցս ծափահարուեցաւ։ Յետոյ սկսան շրջանաւարտներուն աւարտական ճառերու ընթերցումները.— Պ. Լեւոն Մ. Պապոնեան (Հայերէն) «Ընտանիքին ազդեցութիւնը»։ Պ. Հրանդ Պաղտիկեան՝ «18 դարու փիլիսոփայութիւնը Յոհանսոյի մէջ»։ Պ. Գրիգոր Ալէքսանեան՝ (Հայերէն) «Հարատեւութեան բարոյական այժմէական եւ անոր պայմանները»։ Պ. Գրիգոր Սվանեան՝ (անգլերէն) «Փիլիսոփայական օրէ՛նքին երրորդութիւնը՝ գեղեցիկն, բարին, ճշմարիտն։ Պ. Վահրամ Ղուկասեան՝ (գերմաներէն) «Ֆաուստի վախճանը»։ Պ. Բարսեղ Տինանեան՝ (Ֆրանսերէն) «Էրպէրթ Սբենսըրի ուղղութեան օրէնքները»։ Պ. Եդուարդ Փափազեան՝ (Թուրքերէն) «Դրամագլուխը զանազան ձեւերու տակ»։ Պ. Հրանդ Գրիգորիկեան՝ (Հայերէն) «Ինչպէս գործեն»։ Պ Մկրտիչ Երբիլիքեան՝ «Շրջանակ Հայ բանաստեղծութեան գրաբար լեզուն»։

—Ի՞նչպէս կ'երեւայ այսօրուան պաշտօնականներէն, գոնէ թէ՞ կը ծանանի՞ թէ՝ Հայ. Պարքի Վարչութեան պաշտօնատարներն Նոզար էֆ ի (Ղազարոս Ե.ատան) Իւլսի Բ ասոլման ընտրուած է։ Նոզար էֆ. իր ձեռնհասու խղճմտրտ պաշտօնավարութեամբ կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած է։ Կայս. այս ընտրը ուրախութիւն կը պատճառէ իր բարեկամներուն եւ համակիրներուն։

— Օտար Մամուլի դիւանին Տնօրէն Վսեմ. Նշան էֆ. Սէֆէրեանի որդին Խաչիկ էֆ. որ, Դերմանիա կը գտնուէր իր ուսումը կատարելագործելու համար, երէկ մայրաքաղաքս հասաւ։

ԿԱՐԱՊԵՏ Էֆ.ԷՆՏԻ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Արտօնատէր «ՄԱՍԻՍ» լրագրոյ

ՀԻՄՆԵՌԱԼ. 1853ԻՆ

Ցաւ կարճառեւ եւ տաժանելի հիւանդութեան, կնքեց իր մահկանացուն, երէկ իրիկուն, ութսունմէկ տարեկան հասակին մէջ, ի խոր սուգ համակելով իր ամուսինը՝ Այրի Տիկին Ի. Կ. Իւթիւճեան եւ զաւակները՝ Տօքթ. Եդուարդ Մասիս եւ Օրիորդ Զարուհի, Վարդուհի եւ Աբրահամ Իւթիւճեան, ինչպէս նաեւ Մերոյնեան, Ուսիտեան, Լիմրէզ եւ Սիւզենիճեան ընտանիքները։

Յուղարկաւորութեան խուռն հանդէսը պիտի կատարուի վաղը Երեքշաբթի, 29 յունիս, առաւօտեան ժամը 2 ու կէսին, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, ուր փոխադրուած է արդէն հանգուցեալին մարմինը։

Կը խնդրուի ազգականներէ, բարեկամներէ եւ ամէն անոնցմէ որոնք կ'ուզեն պատուել ծերունազարդ լրագրագէտին լիչատակը, ներկայ գտնուիլ։

Բերա, 28 յունիս 1904

Տանեօք. — Մասնաւորներու մահազդարկուած չըլլալով, հանգուցեալին ընտանեաց կողմէ կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այն նկատուել։

Կը խնդրուի ծաղկեպսակ չղրկել։

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՅԸ ՔՈՆՍԷԱՆԹԻՆՈՒԻ)

ՊՈՒԼԳԱՐԻԱ ԵՒ ՀԱՅԿԱՍՈՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՔԱՅ-ԲԻՆԿԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԵՏ ՄՂՈՒԱԾ

ԹՈՒԻՕ, 10 յուլիս.— (Պատասխանական) Օգաբ զօրավարը կը տեղեկագրէ հետեւեալը.— «Յուլիս 6ին երկրորդ բանակը գործողութեան ձեռնարկեց Քայ-Բինկը գրաւելու համար։ Յուլիս 9ին յաջողեցանք գրաւել այդ տեղը եւ չրջակայ բարձունքները, Ռուսերը իրենց բոլոր դիրքերէն հետզհետէ եւ մղեալ եւ եաքը։»

ԲԵՌԵՐՍԲՈՒՐԳ (Պատասխանական).— Զօրավար Սաքարով յուլիս 9 թուականով հետեւեալը կը հեռագրէ Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտին.—«Երէկ, ամբողջ օրը, մեր զօրախումբը կեցած էր Քայ-Զէուսի (Քայ-Բինկ) կայարանին մէջ, մինչդեռ իր յառաջապահները յառաջացած էին Քանթաքէի ձախ եզերքին վրայ։ Թշնամին ալ այդ դեռակին ձախ եզերքին բարձունքները գրաւած էր եւ հոն կ'ամրանար։ Երկաթուղիի կամուրջին վրայ դրուած մեր թնդանօթները բուռն կրակ մը արձակուցին թշնամիին չրջուն պահակներուն վրայ եւ յետոյ թնդանօթագնութիւն մը ալ կատարեցաւ։ Այդ ընդհարումին մէջ վեց վիրաւոր ունեցանք։ Յուլիս 9ին թշնամին վերսկսաւ յարձակիլ վերջապահներուն վրայ մեր զօրախումբին որ Քայ-Զէուսէն չորս քիլոմէթր դէպի հիւսիս կը քաշուէր՝ Զունաւլուսոյի կիրճին մէջ գտնուած դիրք մը։ Մաժունցա-Զօնիցայի դիրքին վրայ թշնամին սաստիկ թնդանօթագնութիւն մը կատարեց երկու ժամ չարունակելով։ Մեր թնդանօթները եւս տարուեցան գրեթէ առանց կորուստի։ Մեր ալ թեւի կողմէն թշնամի հեծելազօրքերը կը յառաջանային Ին-Քէուի ուղղութեամբ։ Մեր կորուստները սակաւին յայտնի չեն, բայց հարիւրլուսուն մեռեալ եւ վիրաւորեալ ունի ըլլալու չեն։ Մեռեալներուն մէջ կայ ընդհանուր սպայակոյտի հարիւրապետ Նիրոտ կոմսը։ Յուլիս 7ին թշնամիի կէս հեծելազօրք մը ինկաւ մեր գնդապետ Քէնիգսեանի գունդին մէջ։ Ցաւալիս 9ին թշնամին վերսկսաւ յարձակիլ մեր դիրքերուն վրայ եւ յետոյ թնդանօթագնութիւն մը ալ կատարեցաւ։ Այդ ընդհարումին մէջ վեց վիրաւոր ունեցանք։ Յուլիս 9ին թշնամին վերսկսաւ յարձակիլ

ՅՕԳԱՑԱԻ ԵՒ ՅՕԳԱՏԱՊ

Օգնական բոլոր հիւանդութիւնները, ինչպէս գլխու լաւ, ջղաբուրիլն, սէջքի ցաւ, կոնակի ցաւեր եւ ծունկերու ցաւեր արմատական կերպով կը բուժուին ԿՕՏԻՆԱՅԻ դարմանով։

Ամբողջ Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչ Տ. Գ. ՏԱՎԻՏՕ եւ Ընկ., Գավաֆեան խան թիւ 5։

ԱՊԱՀՈՎ ԲՈՒԺՈՒՄ
ԿՕՏԻՆԱՅԻ ԸՄՊԵԼԻՈՎ

պատրաստուած Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կայսերական-արքայական համալսարանի տարրաբաններէն

Ռ. ԵՒ Ժ. ԿՈՏԻՆԱՅԻԿողմէ

Կը գանուի նաեւ Վիեննա՝ Դասական էֆ. դեղի մթերանոցը եւ բոլոր գլխաւոր դեղարանները։

Գաւառները երբեք չիշեն պակաս չի ղրկուիր

Գաւառներու համար կը փնտռուին պատասխանատու եւ գործունեայ գործակալներ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով։

ՏՈՔԹ. Բ. ԷՄԻՐԶԷ

Տոքթ. Բ. Էմիրզէ, որ իր բժշկական ուսումը կատարելագործած է Բարիզի մէջ եւ 15 տարիէ ի վեր մեծ փորձառութիւն շահած է, այժմ հաստատուած է, Բերա Պէյօղլը Բարմաք Դարու, թիւ 16։ Մասնագէտ է մանկաբարձութեան եւ կանացի հիւանդութեանց եւ ատնցմէ զատ նորագոյն մեթոտներով կը բուժէ ջղային ու հոգեկան ամէն կարգի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաեւ արգանդակցումէ (hystérie) առաջ եկած հիւանդութիւնները, մանկան անդամալուծութիւն եւ կարկամութիւն եւայլն։ Ասկէ զատ, սակարի եւ սովորական խոլը (սրբոնա), առանց գործադրութեան՝ նոր դրութեամբ մը կը դարմանէ, տեղը առանց յայտնի ընելու։ Տոքթ. Էմիրզէ կը գտնուի, Բերա Պէյօղլը Բարմաք Դարու, թիւ 16 տան մէջ, ուր կիրակիէն զատ ամէն օր կէսօրէն յետոյ ժամը 1էն մինչեւ 4 (Ը.Ե.) հիւանդ կ'ընդունի, եւ ուրբաթ օրերն ալ ձրիաբար կը դարմանէ հիւանդները։ 9—25

ՍԱԼԱՄԱՆՏՐ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱԴԵՀԻ ԴԷՄ

Կեդրոնատեղի՝ ԱՄԲԷՐՏԱՄ

Դրամագլուխ եւ պահեստ

Ֆր. 7,500,000

Ընկերութիւնը նպաստաւոր պայմաններով եւ սակերով հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, մթերանոցներ, գործարաններ, եւն. ինչպէս նաեւ անոնց պարունակութիւնը, Կ. Պոլսոյ եւ ամրողջ Թուրքիոյ մէջ։

Ընկերութեան դրամատունն է Օսմ. Կայս. Պանքան։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ

ՅՕՍԿՕԼՕ ՄԱՆԿՈ ԵՒ ԸՆԿ.

Կալաթա Դարա Մաւսքաֆա փողոց թիւ 4

80—104

Ցանձնարարեցի իմ հիւանդներուս երբ ինֆլուէնձային հեռաւորը եղող սաստիկ հարբուխին եւ նմանօրինակ ուրիշ հիւանդութեանց համար գործածեն տաք կաթի խառնուած Գրոնտրֆի հանքային ջուր, եւ լաւագոյն արդիւնքը ձեռք բերի։

ՏՈՔԹ. ՍԹԷՖՈՒԼԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԱԿԱՆ

Ն ԲԱԴԷ ԻՒ ԸՆԿ-

ՇԱՅԱՍՊԱՍ ՇՈՇՈՆԱՒՈՐ

Յուլիս 12էն Իմիրեքիր, Մարսիլիայէն։
» 18էն Անադոլի, Սեւ Ծովէն։
» 15էն Լիեմ, Անվերսէն։

ՄԱՆՇՈՒՄՆԵՐ

Յուլիս 13էն Իմիրեքիր, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում եւ Նովորոսիսք։
» 19էն Անադոլի, ուղ. Մարսիլիա։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփխանէ քարափին վրայ։

515 Թ. ԲԸՂՈՒԼ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ

Վիճակաւոր Սուլթանին Կայսերական Իրատով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուականը

(20 Աղթէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրդեհի արկածներու փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՂԷՆ ԽԱՆ, Գրաֆէջիոյ Ղալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եղէն Եսմի Հ. Գ. Զ. փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը։

Դեպ-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաւոխ Մարդուճիլար, Զարչարը խան, թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն մէջ քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 194

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ- ՊԱԼԱՍԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ չինուած բլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գերազանցած են, որ ուշքարիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները եւ կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բոլանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններու մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պոն Մարշէի դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրաի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եանու։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Զարչը պոյը, թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սալդիս պէյ Տիրզ օղլուի տունը։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱԴԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՔՍԱԳՐԱՑԻՆ ԿԵՆՆՔԻ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Առաւ փոխադրած հիմնեալ 1845թն

1902 Յունուար 1թն եղամիտուրեան գոյքը՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901թն ապահովագրեալներուն եղած փոխառութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000թն աւելի ապահովագրական ունի, որոնց կը պատկանի բոլոր Ընկերութիւնը, եւ որոնց կը պատկանի բոլոր շահերը։ 1901թն ապահովագրելոյ վճարուած շահաբաժիններու գումարը Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ամենագրական բոլոր մինչեւ հիմա ուրիշ որ եւ է ընկերութիւնէ ի յանձնուած ի խնայբէն ունեցած ապահովագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անցնելի է ցաւալ զրաղման, եռանդագրութեան, մասնաւոր տեսակներուն եւ պատասխանի, անձնատուութեան եւ մինչեւ իսկ պատերազմի տանն։ Տեղեկագրական բոլոր կ'ներշխարհի փոխառութիւններ 3 տարի տարեկան հոգոցին վճարելէ յետոյ, տանց յետաձգելոյ ապահովագրին հարկի տանելու։ այս փոխառութեանց գումարները զուտ զուտ նշանակուած են բոլորին մէջ։ 30 օր պարզանամամ իւրաքանչիւր վճարման համար տարեց տարեկան, վճարումները գոգրիցեն մինչեւ 5 տարի վերջանին չարունակելու առանձնապէս։ յետաձգեալ ապահովագրիչները 5 տա 100 տակուսով հանելի։

Ինչպէս վճարելով։ Մեր ամենամեծ ընդունելի ապահովագրեալներուն կարուստ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլորին մէջ պատնակուած ժամանակներ միջոցի մը համար, անոնց որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց կայուն ուանելու անձնական Ցարտ ապահովագրիչները։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 տա 100 տակուսաբեր գոյացանն ալ ունի, որ տարեկան մէջ ցարդ գանուած գայմանները ամենէն ամենէն աւելի ի գոհացուցած է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տեղեկութիւն ի Թուրքիա Ճ. ՌԻՒՆԻՕԼ, ԵՒ ԸՆԿ., Գալաթիոյ Գլխաւոր գործակալ Ա. ՋՈՒՀԱՏԵԱՆ

Պոլիս, Հաճի Նոյ խան Գլխաւոր փողոց, Վիթալիս խան Գալաթիա

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի, Պորտոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օգոնեաւոր։

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ա՛ն էզ	3000	Թիպպ	2500
Ան իա	3000	Նէգրիս	2400
Թէյպրը	3000	Օսա իա	2250
Գեա Նորուա	3000	Բէրա	2200
Ֆարու	3000	Սֆինքս	2000
Օս անի	3 0	Կասբրնի	1500
Մացիոլ իս	2500	Արիէտ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻՕՐՈՒ եւ ԸՆԿ. Ուիթոլ խան Ճէցմս Մոս եւ ԸՆԿ.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ. 160,000 ՍՏՈՐԱԳՐՈՒՄՈՎ ԲԱՅԱՆՈՐԴ 1904 ՅՈՒՆՎ. 1ԹՆ

ՆՈՐ ԼԱՌՈՒՍ ՎԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Համայնագիտական բառարան եօթը հատորէ բաղկացեալ (վեցը հրատարակուած)

Հեղինակէ արդի կեանքի պայմանները ամենուն համար անհրաժեշտ կը դարձնեն համայնագիտական լաւ բառագիրք մը։ Այդ պատճառաւ է որ հրաշալի յաջողութիւն մը գտած է ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՆՈՐ ԼԱՌՈՒՍը, որ իր տեսակին մէջ կատարելութիւն մըն է. վերջին ատենների կատարեալ, իրապէս արդի պահանջները գոհացնող, նոր հարիւր ընտրեալ աշխատակիցներու կողմէ խմբագրուած, առաւօրէն պատկերազարդուած եւ գունաւոր քարտէսներ ու տախտակներ կը պարունակէ։ Այս հիանալի բառգիրքը գերընտիր է մինչեւ հիմա Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ հրատարակուած նմանօրինակ գործերէն։ Մինչեւ հիմա հրատարակուած վեց հատորները միասին կը պարունակեն 175,000է աւելի յօդուած, 36,000 պատկեր, 67 գունաւոր տախտակ եւ 360է աւելի սեւ եւ ուրիշ գոյներով քարտէսներ։ Այս մէկ քանի թիւերէն կարելի է դատել այն մեծ ծառայութիւնը՝ զոր կարելի է պատել այսպիսի գործէ մը։ ԼԱՌՈՒՍ գրավաճառանոցը, Բարիզ, Մանքարնաս փողոց, թիւ 17, խնդրելու՝ 16 երեսէ բաղկացեալ պրակ մը՝ իր նմոյշ ձրի պիտի ղրկէ։

Ամբողջ գործին բաժանորդագրութեան համար հիմակուան գինն է 200 ֆրանք՝ թղթակազմ, 235 ֆրանք՝ կազմուած, վճարում. 100 ֆրանք առորագրուած ատեն, եւ միւսը՝ վեց ամիսէ վեց ամիս։

Կարելի է բաժանորդագրուիլ Լառուս գրավաճառանոցը, Բարիզ, Մոնբարնաս փողոց, թիւ 17, նաեւ գլխաւոր գրավաճառանոցներուն մօտ։ Բաժանորդագրուողները կը ստանան հրատարակուած վեց փոքրաւոր հատորները. եօթներորդ եւ վերջինը պիտի հրատարակուի յառաջիկայ յուլիսին։

CAISSE PATERNELLE

ՔԷՍ ԲԱԴԷՐՆԷԼ

ԿԵԱՆՔԻՍԱՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԱԾ Լ Ի ԹՎԱՆ 1841ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ ՖՐԱՆՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱԿՇՌԻՆ ՏԱԿ

ՄԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՂԱԾ ՀԱՇՎԵՐՈՒՄ 300 ՄԻԼԻՈՆ Ֆր.
ՄԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ԱՐՔԱՅԱՆԱԳՐԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԵՐ 700 ՄԻԼԻՈՆ Ֆր.

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԵՐ Ֆր. 85,000,000
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ » 62,750,000

Ուրեմն ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարէն վրայ պահեստի համեմատութիւնն է 74%, որով ՔԷՍ ԲԱԴԷՐՆԷԼի բնծայած երաշխաւորութիւնը գեր ի վեր կը հանդիսանայ ուրիշ ընկերութեանց ցոյց տուած երաշխաւորութենէն։

Ընկերութեան Վարչական Խորհուրդը կազմուած է Ֆրանսայի ամէնէն նշանաւոր դրամատէրերէն, ինչպէս

Մ. ՌԸՆԷ ՊՐԻՍ, Արեւմտեան Ֆրանսայի երկաթուղեաց Ընկերութեան եւ Քրէտի Լիոնէի Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ՄԱՐՔԻՉ ՏԸ ՖԼԷՌԻ, Դրանսատլանտիք ընկերութեան Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ԿՈՄՍ ՏԸ ՍԷՆ ԿԻԼՀԷՄ, նախկին գանձապահ.
Մ. Օ. ՄԱԶԸՐՍ, Ընդհ. Տնօրէն Քրէտի Լիոնէի.

Թուրքիոյ Տնօրէն Գ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Սթամպուլ, Սուլթան-Համամ, Բաւած Գաթըրճիօղլը

Ընկերութեան վրայ Տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Քրէտի Լիոնէի.
ՇԱՆՕԹ. — Շահաւոր դիրք պիտի տրուի այն ճշնչիչ որ կարեւոր արդիւնք մը իրագործած ըլլայ անձնապես։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՌ

Ընդմէջ Հալի Կ. Պոլսոյ եւ Օսկսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Գոմօ	1497	Կոգա	1011	Մանս	724	Ռոգարիո	186
Ալէքթ	3607	Գոնկա	1966	Պրոտնս	1095	Մարէնկա	1273	Սա Փա	1113
Անտէլօ	1541	Գորսա	825	Հիրօ	775	Մարգիէլ	3709	Տիրան	1735
Արիոսբօ	2277	Տիրօ	4311	Հիտալկա	1581	Մէրսա	3807	Միլվ ո	1193
Գասանս	1822	Տուրինս	957	Հիսա	352	Միլ	1057	Սբ բռ	1203
Գորտոտինս	1264	Տուրս	1383	Հորանիս	3630	Մոնդէպլէս	1135	Թասսոս	1323
Գրասս	1076	Տրաբօ	1713	Հոմմէր	595	Մուրմանսկ	1409	Թ. Ուիլիրն	1316
Գրիտնս	841	Տիտամ	5 4	Իսպա	2354	Էլ ո	1033	Թոր ո	3327
Գրիֆֆա	4481	Լեպտ	1461	Իտանս	5 40	Օն ո	4100	Թոլ տոն	1470
Ֆէլրօ	1371	Լիտորատտ	1520	Ջ. ս	1010	Ոնտա	4036	Բ ռ բիտ	481
Գա իբս	1337	Լ ազ	84	Ֆ էսս	1053	Օրան ս	1535	Ուրպինս	2429
Գամէս	1244	Ֆիտս	914	Ֆլորինս	2307	Բոլէրտ	637	Վասբ	1914
Դ գ	1294	Ֆինլանտ	1828	Գովնս	1700	Բոլ	510	Վոլգ	1289
Զիբաղ	2749	Ֆլամինկ	849	Լ ս	1053	Ռ ալտս	229	Վ լիուրն.	2396
Մ սէրս	831	Ֆրանչիսքօ	4582	Լ բանչ	2272	Բրատ ռ	1663	Եէտոն	1350
Ֆլիս	1697	Էա իլէս	306	Լիվրնս	1843	Բոլդ	1613	Էլբ	120
Գոլորատտ	4288	Կիկանս	1143	Լոնէրս	319	Ոսկ	1789		

Ընդհանուր վճառքով Հալէն հոս հասած է։

Միքասս չոգենաւը, նաւապետ Թօրբ։

Ընդհանուր վճառքով Հալէն հոս կը սպասուի։

Ալեքիս չոգենաւը, նաւապետ Հիք, մօտս 30էն։

Դիմել առ Գործակալս Ճ. ՀԻԼՏ ԷՆԻՐՋՕՏ
Թիւ 22—24, Քիւլիք Մէլէք խան, Գալաթիա 377

COMP. RUSS

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ցուլիս

Գշ. 29/1: Սեվաստոպոլ ժամը 10էն միջօրէէն առաջ։
Տարտանէլ, Եղնսրոզ, Լէյանկ, Իզմիր, Ֆոս, Թարտաս լուս—Նամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բարիզ—Սամսուն, Աղեքսանդրիա ժամը 6էն միջօրէէն։

Եշ. 1/14 Օտէսայէ ժամը 10էն միջօրէէն առաջ։

Շբ. 3/16 Տրապիզոն, Իզմիր, Բարիզ, Պոլսոյ ժամը 10էն միջօրէէն առաջ։
Օտեսա ժամը 2էն յետոյ։

Կիր. 4/17 Ինեպոլ, Սիր ոգ, Սամսուն, Օրտու, Կիրասուն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Պաթում ժամը 8էն միջօրէէն առաջ։
Բուրգաս, Վառնա, Լուսեա ժամը 3էն յետոյ միջօրէէն։

ՏՐՏՆ. ԼԻՕՆԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.

ԵՌԳՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի եւ Արեւելքց միջեւ բանող օգոնաւոր

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վերոորիան	10500	Ֆլանդրիա	3500
Ամերիկան	10500	Իմպրեսսն	3500
Գէորգիան	10800	Արդ.ն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ադրիատիկ	3500
Ֆիլատելֆիա	9000	Ադրիական	3500
Հոլանդիան	8000	Ամերիկան	2500
Հարիկան	8000	Անատոլիական	2500
Գոստոնիան	5000	Ալգարիոն	250
Ինդիանան	8000	Լիսբոնան	2000
Ֆոլիտրիան	3700	Մինեսօ	900
Վաշինկտոն	3700	Օսորիո	800
Ինդիանան	3700	Լիսբոն	80
Գասպան	3500		

Աղարտանի տեղեկութիւն կը խնդրուի իրենց տարածքի ալիսար փոքրագրեալ գամ Գալաթիոյ գլխաւոր գործակալ Հոնեալ Կոմար թաղեցը կրնան ստանալ զրկել լրագրեալ ժամանակէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութիւնները համար դիմել

ԼԷՕՆԱՐ ԼԻՍՈՆԴԷՆ

Գալաթիա, քարափին վրայ

800 Մանրատառ հին տեղ

Աբոնատէր ՋԱՐԵՀ ԵԵՌԱՍԻՍԵՆԸ

ԲԻԷՐ ՏԸ ՔՈՒՐՍԷԼ

ԲԱՐԻԶԻ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐԸ

ՄԵԾ ՈՒ ԱՆՏԻՊ ՎԷՊ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Զ.

ՍԻՒԶԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՎԻՇՏԸ

—Դէ՛հ, չատ երիտասարդ է դեռ, դրամ վաստակելու համար։ Փաստաբանութեան մէջ հիներն են որ կը շահին։ Այս ամէնը գլուխ, կայուքի մը ըլլալով հանդերձ... Եթէ այս ամէնուն վրայ չէք խորհած, երկուքդ ալ չարամիներ եք. ասսոի պէտք կը զդամ այժմէն ազդարարելու։

Սիւզան անգամ մըն ալ հերքեց Ֆրանսուազի խոհականութիւնը ու տրամաբանութիւնը, առ միակ խօսքով.

—Կը սիրե՛նք զիրար։

—Օ՛հ, երիտասարդութիւն, երիտասարդութիւն, ա՛րքան հիանալի եւ խոլ թափ մը ունիս։

—Մնողքը թերեւս ձեր ենթադրածէն աւելի դիւրութեամբ տեղի պիտի տան։

—Այո՛, ձիւդ բառը գտար։ Տեղի պիտի տան։ Դուն ալ կ'ընդունիս անոնց ընդդիմութիւնը։

—Այո՛, կարելի է որ առանց ըլլալ, ըստ մանկամարդ աղջիկը, խոհուն եւ անձկալից։

—Վիրաւորանքներ, գժտութիւններ, քաշքշուքներ առաջ պիտի գան։

—Աստուած տար որ սխալած ըլլայիք։

—Ես ալ քեզի չսիկ կը բաղձամ որ սխալած ըլլայինք. քեզի վիշտ պատճառելու համար չէ որ խորհած կ'ըսեմ... Սակայն ողջմտութիւնը բնաւ չի կորսնցներ իր իրաւունքները... Եթէ կ'երթաս կայես որ կասթոն Թրասի հայրիկը ու մայրիկը, Ցիսանն Ռօզ վաճառատան տէր, երեւելի վաճառական եւ միլիոնատէր, իրենց միակ զաւակը պիտի ամուսնացնեն անկուտի ու չարաճճի աղջկան մը հետ, խեղճ սիրունիկս, չատ դիւրահաւան ես փափաքներուդ մէջ։

Սիւզան չատ տխրեցաւ։

Ֆրանսուազի առարկութիւնները ինքզինքը ալ ըրած էր մասվի եւ կասթոնի յայտնած. բայց այս վերջինը ապահովցուցած էր զինքը ժպիտով մը եւ ջերմագին ու համոզկեր ձայնով մը, իրենց սիրոյն ապագան ցոյց տալով միայն կապարակ ու արեւոտ երկնքի մը նման։

Ֆրանսուազ փութաց իր մայրական բարեմտակամ հոգածութիւնը ցոյց տալ նորին։

—Օ՛հ, իրաւունք չունիմ վիշտ պատճառելու քեզի... Սէրը ամէն բանի կը յաղթէ, քանի որ ամէն բանէ աւելի զօրաւոր է անիկա... բայց պիտի նախընտրէի որ Պ. Թրասի գոնէ քիչ մը բացուած ըլլար ընտանիքին, իր ամուսնական ծրագրին նկատմամբ։

—Թերեւս անիկա յարմար դատած է նախ ձեզի դիմել։

—Շատ աղուոր բան պիտի ըլլար այդ փափկանկատութիւնը, եւ արդէն իսկ համոզուած եմ թէ սիրուն երիտասարդ մըն է անիկա... Մնաց որ, խեղճ աղջիկս, իրաւունք չունիմ ձեր ամուսնութեան հակառակելու... Ես քու մայրդ չեմ։

—Մօրս տեղ կը բռնէք եւ այդ իրաւունքը զոր չունիք, ես կուտամ ձեզի... Եթէ դուք հաւանութիւն չտաք, իմ ընտրած մարդուս հետ չեմ ամուսնանար բնաւ։

—Շա՛տ լաւ, գրկաբաց պիտի ընդունիմ նշանածդ, ըսաւ Ֆրանսուազ, աւելի լուզուած այդ դրամվայի յայտարարութենէն քան ինչ որ չէր ցուցներ։

—Ա՛հ, ո՞ւրքան բարի էք։

—Բայց կրնաս ապահով ըլլալ թէ տապէս պիտի խօսիմ անոր հետ. «Պարոն Թրասի, ձեր ծնողքը հաւանութիւն պիտի յայտնեն։ Եթէ մերժեն, ինչ պիտի ընէք... Եթէ ինձի մնայ խնդիրը, չատ դիւրին է... Սակայն վերջնական բան մը չպիտի ըլլայ օրքան ատեն որ որոշապէս տեղեկ չըլլաք ձերիններուն մտադրութեանց...»

—Մայր Ֆրանսուազ, իրաւունք ունիք, ըսաւ Սիւզան։

—Ու հիմա. սիրունիկս, պահ մը դիս առանձին ձգէ Հանրիի հետ, որուն ամուսնացը կը լսեմ սանդուխին վրայ։ Կ'ուզեմ անոր հետ խօսիլ այդ ծանրակշիռ իրողութեան վրայ... Տեսնենք աղջիկդ ինչ կարծիք պիտի յայտնէ...

—Ըսէք թէ Պ. Թրասի իմ միջոցաւս կը ճանչնայ զինքը եւ թէ եղբայրական բարեկամութիւն մը կը տածէ։

—Ապահով եղիր, քեզի նկատմամբ զգացած գարովը ցոյց պիտի տայ նաեւ կասթոնի։

Հանրիի ոտնձայնը կը մտահոգեր։

Սիւզան հագիւ ատեն ունեցաւ իր սենեկին դուռը բանալու եւ անհետանալու, մտաներուն ծայրովը համբոյր մը ղրկելով Ֆրանսուազի։

Սանդուխին դուռը բացուեցաւ նոյն պահուն եւ Հանրի ներս մտաւ։

—Նոյնէ՛, Հանրի, ըսաւ Ֆրանսուազ, դեռ ոչան չունչ առած... Աղուոր լուրեր պիտի իմանաս։

—Ի՞նչ բանի վրայ...

—Մեր Սիւզէթին վրայ... Երեւակայէ որ նշանած մը ունի անիկա...

—Օ՛հ, գալեց երիտասարդը ժպտալով։

—Այո՛, ինչպէս գուշակեցիր։

—Ինչպէս գուշակեցի... Ինչպէս գուշակեցի... Ինչպէս գուշակեցի...